

**A KÖZÉRDEKŰ ÖNKÉNTES TEVÉKENYSÉGRŐL
SZÓLÓ
2005. ÉVI LXXXVIII. TÖRVÉNY**

A KÖZÉRDEKŰ ÖNKÉNTES TEVÉKENYSÉGRŐL
SZÓLÓ
2005. ÉVI LXXXVIII. TÖRVÉNY

TARTALOM

Köszöntő – dr. Göncz Kinga, miniszter	5
Kedves Olvasó! – F. Tóth András, ÖKA ügyvezető	6
Miniszteri expozé	7
Miniszteri zárszó	9
2005. évi LXXXVIII. törvény a közérdekű önkéntes tevékenységről	11
Gyakran ismétlődő kérdések	23

KÖSZÖNTŐ

Egy miniszter munkája sokféle tevékenységből áll össze, de azt gondolom, hogy ezek közül legmaradandóbb hatású a törvényalkotás. A sors ajándéka, hogy olyan jogszabály megalkotásának lehettem részese, amely kötődik korábbi civil életpályámhoz, és a magyar jogrendszerben eddig nem szabályozott, új területet érint. Mint a kormányzati civil kapcsolatokért felelős miniszter arra különösen büszke vagyok, hogy ebben a kormányzati ciklusban a Közérdekű önkéntes tevékenységről szóló törvény a Nemzeti Civil Alapprogram megalkotása után a második olyan legmagasabb szintű jogszabály, amely a Kormányzat civil stratégiájában szereplő tervek közül megvalósult.

Dr. Göncz Kinga

„Az autonóm civil társadalmat partnernek tekintő állam” e törvény megalkotása során sem maradt csak szlogen. Ebben a felfogásban, a nyitott jogalkotás szellemében, a civilek aktív közreműködésével, szándékuk és akaratuk tiszteletben tartásával készült a jogszabály.

Ez a törvény egy új alap, amelyre lehet építkezni. Nem újabb pénzügyi forrásokat biztosít (bár találhatók szerény kezdeményezések az anyagi juttatások biztosítására is), hanem megerősít egy magatartást, egy erkölcsi felfogást: a másokért érzett felelősséget. E jogszabály – reményeim szerint – hozzájárul a szolidaritás, az összetartozás eszményének kiteljesedéséhez, és az ezekben rejlő társadalmi tőke gazdagításához.

A handwritten signature in black ink, consisting of a stylized 'G' followed by 'K' and 'A'.

Dr. Göncz Kinga
miniszter

KEDVES OLVASÓ!

Mint azt Önök közül bizonyára sokan tudják, a kiadványban olvasható törvény előkészítése immáron öt éves múltra tekint vissza. 2000 őszén kezdődtek azok a műhelybeszélgetések, melyen a civil és egyházi szervezetek képviselői mellett, a kormányzati oldal résztvevői is megfogalmazták véleményüket az önkéntesség hazai lehetséges fejlesztése kapcsán. Az Önkéntesek Nemzetközi Éve (2001) kezdeményezés „Népszerűsítés” munkacsoportján belül alakult meg az a jogi munkacsoport, melyben civil szakértők és gyakorló jogászok vitatták meg először a hazai önkéntességre vonatkozó szabályozás lehetőségeit.

F. Tóth András

Sokakban felmerült a kérdés már akkor, szükség van-e egyáltalán ilyen szabályozásra és érdemes-e a nemzetközi ajánlásokat követni. Az előkészítés eredményeképpen 2001 őszére született meg az első hazai koncepció, mely az idén nyáron elfogadott törvény alapját képezte. Az eltelt évek során sok szempontból továbbbővítettük ezt a koncepciót és magát a törvény szövegét. Számos új változat készült, csupán a 2003 – 2004 telén zajló társadalmi vita következtében háromszor kellett módosítanunk a tervezetet. Ezen viták a tekintetben is nagyon hasznosak voltak, hogy közvetlen visszajelzést kaphattunk maguktól a leendő felhasználó szervezetektől és intézményektől. Ennek köszönhetően számos olyan elemmel egészült ki a törvény, mely addig elkerülte a szakmai munkacsoport figyelmét.

Meggyőződésem, hogy rövid és hosszú távon is számos előnyét élvezhetjük majd az önkéntes törvény megszületésének. A szervezeteknek járó kedvezmények mellett, talán még fontosabbnak tartom, hogy a törvény hozzájárul a bizalom erősödéséhez az önkéntes tevékenység által érintett szereplők között. Kétséget kizáróan hosszú távon az önkéntesség társadalmi megítélésének javulását eredményezi, amire számos példát lehet találni más európai országokban elfogadott törvények kapcsán. Mindezekkel együtt nem szabad azt hinnünk, hogy a szabályozás önmagában megoldja az önkéntesség fejlesztésének összetett kérdéskörét. A törvény elfogadásával a kormányzat sok éves tartozását törlesztette. A helyzet további javításáért a különböző társadalmi szereplőknek még sokat kell tenniük. Büszkék vagyunk arra, hogy ezt a kezdeményezést vezethettük, és egy olyan törvény megalkotásában vehettünk részt, mely sok tekintetben támogatja a hazai szektor minőségi fejlődését.

Végezetül szeretnék köszönetet mondani mindazoknak, akik a szakmai előkészítés során észrevételeikkel segítettek munkánkat. Nélkülük biztosan nem érhattünk volna el ilyen sikert.

F. Tóth András

ügyvezető

Önkéntes Központ Alapítvány

MINISZTERI EXPOZÉ*

Tisztelt Elnök Asszony! Tisztelt Ház!

A közérdekű önkéntes tevékenységről szóló törvény előkészítési munkái 2001-ben kezdődtek, hosszú időre tekintenek tehát vissza. Különös aktualitását adja a törvény vitájának az, hogy most hétfőn kezdődött meg az Önkéntesek Hete, tehát a törvény vitájának egy része az önkéntesek hetén fog zajlani. Az igazán demokratikusan működő társadalmak háromosztatú rendszere Magyarországon is láthatóan megjelent 1989 után. E rendszernek egyik nagyon fontos pillére az aktív civil társadalom. Az önkéntesek, a civil társadalom önkénteseinek hozzájárulása nemcsak pénzbeni hozzájárulást, hanem az emberek tevőleges hozzájárulását is jelentik, valamint a szolidaritásnak, mint értéknek a kifejeződését.

1997-ben az ENSZ közgyűlése 123 ország részvételével - köztük volt Magyarország is - az Önkéntesek Nemzetközi Évének nyilvánította a 2001-es évet, egyben felhívta a résztvevő országok figyelmét arra, hogy nemzeti programokkal járuljanak hozzá a 2001. év az Önkéntesek Nemzetközi Évvé minősítéséhez. Mindehhez Magyarország is csatlakozott. A nemzeti program része volt, hogy megalakult egy munkacsoport, amely elkezdte a törvény előkészítését, és egy jogi szempontból is támogató környezet kialakítását. 2002-ben a kormányzat civil stratégiájának is része volt ennek a törvénynek az előkészítése, illetve az önkéntesség támogatása. Több európai országban önálló törvény szabályozza az önkéntességet, most Magyarország is csatlakozhat ehhez.

A Központi Statisztikai Hivatal adatai szerinti közel 400 ezer fő vesz részt önkéntesként különböző civil szervezetek tevékenységében. Az elvégzett munkaórák száma évente 35,5 millió, amely hatalmas szám; 17,5 ezer főállású foglalkoztatott munkaidejének felel meg, és becslések szerint 18 milliárd forint értékkel járul hozzá az ország nemzetgazdaságához.

Azt tudjuk, hogy az Európai Unióhoz most csatlakozott országok közül már többen van önkéntes törvény: Lengyelországban, Csehországban, Litvániában, és Horvátországban is készül egy ilyen törvény.

Mint már korábban említettem, a civilek közreműködése kezdettől rendkívül fontos volt, ők kezdték el a törvény előkészítését. Létrejött az Önkéntes Központ Alapítvány, amely az előkészítésben nagyon aktív szerepet vállalt: internetes fórumot működtetett, társadalmi vitát szervezett a nyitott jogalkotás szellemében, és regionális konferenciákon készítette elő a törvény tervezetét, koncepcióját, amelyet 2004 nyarán tett le az Esélyegyenlőségi Kormányhivatal asztalára. Az ősszel létrejött Ifjúsági, Családügyi, Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztérium vállalta fel a további gondozást, vitte végig a tárcaközi egyeztetését, és dolgozott a jogszabály egyéb jogszabályokhoz való koherens illeszkedésén, miközben újra és újra konzultált a civil szervezetekkel.

A törvénytervezet célja a közérdekű önkéntes tevékenység, mint jogviszony szabályozása, intézményesítése és a közérdekű önkéntes tevékenység támogatása, ösztönzése. A törvénytervezet elismeri a sze-

* Elhangzott az Országgyűlés 2005. június 7-i ülésén.

mélyek és közösségek jogát arra, hogy mások vagy más javára önkéntes tevékenységet végezzenek, ezt megkülönbözteti a fizetett munka minden egyéb formájától. Ez a pont különösen hangsúlyossá vált az egyeztetések folyamán.

A törvénytervezet az általa megválasztott fogadó szervezeteknél tevékenykedő önkéntesek számára önálló munkavégzésre irányuló jogviszonyt hoz létre; az önkéntes szervezeteknél dolgozó a munkavállalóhoz hasonló védelemben részesül. Különösen fontos volt, hogy mindenki számára biztonságot jelentsen: a szervezet számára, az önkéntes számára és a szolgáltatásokat igénybe vevő kliensek számára is.

A fogadó szervezetek körének meghatározása lényeges volt a törvény kidolgozása során. Az, hogy ezt meghatároztuk, nem jelenti azt, hogy más szervezetek, például nem közhasznú társadalmi szervezetek, alapítványok vagy magánszemélyek nem foglalkoztathatnak önkénteseket, de az nem az új törvény által körülhatárolt, a jogalkotó által a különböző pénzügyi és egyéb szabályokkal preferált önkéntes jogviszony lesz.

A törvénynek nem célja a sokszínű önkéntesség minden megnyilvánulásának szabályozása, korlátok közé szorítása. Ez is olyan pont volt, amelyről nagyon sok vita zajlott az egyeztetések során. Egyes önkéntes tevékenységek továbbra is a polgári jog védelme alatt állnak, ez a törvény azonban alternatívát kínál: vagy a polgári jog keretei között, vagy a közérdekű önkéntes tevékenységről szóló törvény szerint szervezhető a jövőben az önkéntes tevékenység.

A fogadó szervezetek körének meghatározása szintén viták során rajzolódott ki. Arra törekedtünk, hogy az állami, önkormányzati, illetve az ellenőrizhetően közérdekű tevékenységet folytató nonprofit szervezetek kerüljenek a kiemelt körbe. Az előzetes vitákban szóba került, hogy túl sok a nem civil intézmény. Amennyiben a profitorientált szervezetek, személyek, a szociális, egészségügyi vállalkozások az általuk nyújtott közszolgáltatás révén válnak jogosulttá e törvénytervezetben meghatározott jogviszony szerint önkéntes foglalkoztatásra, úgy ezt csak az általuk nyújtott közszolgáltatásokkal kapcsolatban, illetve bizonyos ezekhez kapcsolódó többlétszolgáltatások - például hospice, iskolai tábor - érdekében tehetik. Ezáltal akadályozhatók meg a kedvezményes adószabályokkal történő visszaélések, és a feketemunka lehetősége.

Tisztelt Ház!

A szabályozott keretek között folyó önkéntes munka hozzájárul az összetartozás, a társadalmi kohézió erősítéséhez. Az új törvény tiszta jogi kereteket teremt az önkéntes tevékenységnek, élesen megkülönböztetve azt a feketemunka minden formájától. A nyilvántartási, bejelentési rendszer bevezetésével pedig a nyilvánosság számára is átláthatóvá és követhetővé válik az önkéntes munkavégzés. Ez megteremti e tevékenység társadalmi kontrollját, és példát ad másoknak is a társadalmi szerepvállalásra.

Kérem, hogy konstruktív vitával, jobbitó szándékú javaslatokkal járuljon hozzá az európai gyakorlathoz igazodó jogi szabályozás megteremtéséhez.

Köszönöm.

MINISZTERI ZÁRSZÓ*

Tisztelt Elnök Úr! Tisztelt Ház!

Nem egészen két hete terjesztettem a közérdekű önkéntes tevékenységről szóló törvényt a Ház elé. Az a hét éppen az Önkéntesek Hete volt, annak elején történt mindez. Akkor beszéltem arról, hogy a törvény megalkotásának gondolata 2001-ben merült fel, és azóta elsődlegesen a civil szervezetek intenzív együttműködésében indult el a közös munka a törvény kidolgozására. Ehhez képest ez a két hét nem hosszú idő, tíz bizottság tárgyalta, ami mégiscsak arra utal, hogy nagy érdeklődés volt a téma, a közérdekű önkéntes tevékenység iránt. Sokan kifejtették a véleményüket a plenáris üléseken is, és több módosító indítvány szolgálta a normaszöveg pontosítását.

Ez a jogszabály egy nagyon fontos társadalmi attitűdöt fejez ki: a társadalmi szolidaritást, az emberi érzést és kölcsönös támogatást is. Ezekkel harmonizált a parlamenti vita hangneme és stílusa is, ahol a felelősség és a jobbító szándék fejeződött ki.

Béki Gabriella képviselő asszony fogalmazta meg, hogy szép feladat olyan kérdéskörben jogszabályt alkotni, ahol eddig nem volt szabályozás, és ahol nem toldozni-foldozni kell, hanem úttörőmunkát végezni.

Egyetértés volt a parlamenti vitában a szabályozás szükségességében, a garanciák és kedvezmények megteremtésében; közeledtek az álláspontok az önkéntes és fogadó szervezet fogalmi meghatározásában, a fogadó szervezetek körének behatárolásában. Egyetértés volt azon törekvés támogatásában is, hogy az önkéntes tevékenység határozottan megkülönböztethető, elhatárolható legyen a feketemunkától.

Hangsúlyozza ez a törvénytervezet, hogy a törvénynek nem célja a polgári jog keretei között vagy más jogviszonyokban ellenszolgáltatás nélkül végzett önkéntes tevékenység szabályozása, de elismeri ennek a tevékenységnek a fontosságát, a társadalmi kohéziós erejét. A törvény nem korlátokat szeretne szabni, nem uniformizálni akar, hanem a közérdekű önkéntes tevékenységhez rendel garanciákat és kedvezményeket.

Néhány konkrét véleményre szeretnék még reagálni. Javaslatok érkeztek, melyek az önkéntes tevékenységhez kötődő adó- és járulékkedvezmények szélesítését indítványozták; ezek nem élvezték a kormányzat támogatását. Ennek egyrészt költségvetési okai voltak, másrészt elvi ellenvetésünk is volt, ami azon alapul, hogy az ellenszolgáltatás nélküliséget tartjuk az önkéntesség egyik alapvető kritériumának. Elfogadtuk viszont az eseti jutalom adható összegének növelésére vonatkozó bizottsági kezdeményezést.

* Elhangzott az Országgyűlés 2005. június 20-i ülésén.

Több indítvány született a kiskorúak, korlátozottan cselekvőképesek és külföldi önkéntesek tevékenységének részletszabályaira vonatkozóan. Itt nem szerettük volna a bürokratikus kötöttségeket növelni és indokolatlanul korlátozni a törvényes képviselők felügyeleti jogát.

A foglalkoztatási és munkaügyi bizottság indítványa volt a szélessávú internet szolgáltatást szolgáló beruházás után járó adókedvezmény szabályainak módosítása. Azt, hogy ez a közérdekű önkéntes törvény kapcsán kerüljön sorra, kormánypárti és ellenzéki képviselők is kifogásolták. A javaslatot a bizottság vissza is vonta.

Szeretném még egyszer megköszönni a civil szervezetek vezetőinek és a szervezeteknek az együttműködését, közreműködését a törvény előkészítésében, az egyeztetésben, a bizottsági vitákon és azt, hogy a parlament elé hozták ezt az előkészített törvényjavaslatot, mindent megtettek az idekerüléséért.

Kérem, hogy ezt a korábban tapasztalt támogatottságot élvezze ez a törvénytervezet a szavazáskor is. Köszönöm szépen.

2005. ÉVI LXXXVIII. TÖRVÉNY

a közérdekű önkéntes tevékenységről*

Az Országgyűlés elismeri a társadalom tagjainak szolidaritásán alapuló, az állampolgárok öntevékenységet kifejező, a személyeknek és közösségeiknek más vagy mások javára ellenszolgáltatás nélkül végzett önkéntes tevékenységét. Annak érdekében, hogy e jelentős társadalmi erőforrás a közcélok elérése érdekében is mind hatékonyabban mozgósíthatóvá váljon, az Országgyűlés a jelen törvény megalkotásával meghatározza a közérdekű önkéntes tevékenység alapvető szabályait, továbbá kedvezmények és garanciák biztosításával ösztönözni kívánja az állampolgárok és szervezeteik részvételét a társadalom előtt álló feladatok megoldásában, a közcélok elérésében. A kitűzött célok elérése és a közérdekű önkéntes tevékenységben való társadalmi részvétel jogi feltételeinek megteremtése érdekében az Országgyűlés a következő törvényt alkotja:

1. § (1) A törvény hatálya

a) a 3. § (1) bekezdése szerinti természetes személynél, jogi személynél, illetve jogi személyiséggel nem rendelkező gazdasági társaságnál (a továbbiakban: fogadó szervezet) Magyarországon végzett,

b) a magyar állampolgár által a 3. § (1) bekezdésének *a)*-*e)* pontja szerinti fogadó szervezetnél a Magyar Köztársaság területén kívül (a továbbiakban: külföld) végzett közérdekű önkéntes tevékenységre terjed ki.

(2) A törvény hatálya nem terjed ki

a) az önkéntes véradásra,

b) az önkéntes, illetve létesítményi tűzoltóként végzett tevékenységre,

c) a polgári természetőrként végzett tevékenységre.

(3) E törvény nem érinti a 3. § (1) bekezdésén kívüli személynél, szervezetnél, illetve tevékenységi körben más vagy mások javára, ellenszolgáltatás nélkül végzett önkéntes tevékenységet.

2. § (1) Közérdekű önkéntes tevékenység a fogadó szervezetnél a 3. §-ban meghatározott tevékenységi körben ellenszolgáltatás nélkül végzett munka, kivéve, ha

a) a személy a tevékenységet maga vagy közeli hozzátartozója [a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 685. §-ának *b)* pontja] javára végzi,

b) a tevékenység jogszabályi kötelezésen, jogerős bírósági határozaton, illetve hatósági kötelezésen alapul,

c) a felek úgy állapodnak meg, hogy azt más jogviszony keretében végzik, így különösen polgári jogi jogviszonyban, társadalmi szervezet, közhasznú társaság, illetve egyház tagjaként, alapítvány, közalapítvány kezelő szervének tagjaként vagy egyházi személyként.

(2) Ellenszolgáltatásnak minősül minden olyan vagyoni előny, amelyhez az önkéntes vagy közeli hozzátartozója a közérdekű önkéntes tevékenységhez kapcsolódóan jut.

(3) Nem minősül ellenszolgáltatásnak a fogadó szervezet által

a) az önkéntesnek adott, a közérdekű önkéntes tevékenység ellátásához szükséges munkaruházat, védőfelszerelés és -anyag,

* Megjelent a Magyar Közlöny 2005. évi 98. számában 2005. július 13-án.

- b)* a közérdekű önkéntes tevékenység ellátása érdekében szükséges utazásnak, szállásnak, étkezésnek az önkéntes részére történő biztosítása, illetve ezek bizonylattal igazolt költségének az önkéntes részére történő megtérítése, valamint - a személyi jövedelemadóról szóló 1995. évi CXVII. törvény (a továbbiakban: Szja. tv.) kiküldetési rendelvényre vonatkozó szabályai megfelelő alkalmazásával - az önkéntes részére kiküldetési rendelvény alapján a saját személygépkocsi fogadó szervezet érdekében történő használatára tekintettel kifizetett azon összeg, amely nem haladja meg a saját személygépkocsi munkáltató érdekében történő használatára tekintettel bizonylat nélkül elszámolható költségtérítésként kifizethető összegének [Szja. tv. 3. számú melléklet II. Igazolás nélkül elszámolható költségek fejezete 6. pont] nagyságát,
- c)* az önkéntesnek a közérdekű önkéntes tevékenység biztonságos ellátása érdekében biztosított védőoltás, szűrővizsgálat és más betegségmegelőző szolgáltatás,
- d)* az önkéntes részére biztosított - a közérdekű önkéntes tevékenység ellátásához szükséges - iskolarendszeren kívüli képzés költségei,
- e)* az önkéntes tulajdonában álló, a közérdekű önkéntes tevékenység ellátásához szükséges állat élelmezésének, ellátásának, képzésének biztosítása, illetve ezek bizonylattal igazolt költségének az önkéntes részére történő megtérítése,
- f)* az önkéntes tulajdonában vagy használatában álló eszköz - közérdekű önkéntes tevékenység ellátása érdekében történő - működtetéséhez szükséges feltételeknek az önkéntes részére történő biztosítása, illetve ezek bizonylattal igazolt költségének megtérítése,
- g)* az önkéntesnek a közérdekű önkéntes tevékenység során bekövetkező halála, testi sérülése, egészségkárosodása esetére kötött élet-, egészség- és baleset-biztosítás, illetve annak díja, valamint az önkéntes által okozott kár megtérítésére kötött felelősségbiztosítás, illetve annak díja,
- h)* az önkéntesnek külföldön végzett közérdekű önkéntes tevékenység esetén, illetve a Magyarországon lakóhellyel nem rendelkező nem magyar állampolgár által végzett közérdekű tevékenység esetén adott napidíj, ha annak egy hónapra számított összege nem haladja meg a kötelező legkisebb munkabér mindenkori havi összegének húsz százalékát,
- i)* az önkéntesnek a közérdekű önkéntes tevékenységéért nyújtott jutalom, feltéve, hogy annak éves összege nem haladja meg a kötelező legkisebb munkabér mindenkori havi összegének húsz százalékát.

(4) Több fogadó szervezettel önkéntes jogviszonyban álló személy ugyanarra az időszakra csak egy fogadó szervezettől kaphat napidíjat, és erről köteles értesíteni a többi fogadó szervezetet.

(5) A külföldön végzett közérdekű önkéntes tevékenység, illetve a Magyarországon lakóhellyel nem rendelkező nem magyar állampolgár által végzett közérdekű önkéntes tevékenység esetén nem magyarországi székhelyű szervezet a (3) bekezdés szerinti juttatások biztosítását a fogadó szervezettel megkötött szerződésben átvállalhatja. Ebben az esetben a fogadó szervezet és a nem magyarországi székhelyű szervezet a (3) bekezdés szerinti juttatások biztosításáért egyetemlegesen felel.

3. § (1) Fogadó szervezet lehet

- a)* a helyi önkormányzat, a helyi önkormányzatok társulása és a települési önkormányzatok többcélú kistérségi társulása az általa biztosított közszolgáltatások és katasztrófavédelmi feladatai körében;
- b)* a kisebbségi önkormányzat a jogszabályban meghatározott közfeladatai körében;
- c)* a költségvetési szerv az alaptevékenysége körében;
- d)* a magyarországi székhelyű közhasznú, kiemelkedően közhasznú szervezet a közhasznú és a működésével összefüggő tevékenysége körében;

e) a magyarországi székhelyű egyházi jogi személy a hitéleti, a közcélú és a működésével összefüggő tevékenysége körében;

f) a jogszabályban meghatározott közszolgáltatásai, vagy e közszolgáltatásokhoz kapcsolódóan a közszolgáltatásait igénybe vevőknek nyújtott többletszolgáltatások körében a magyarországi székhelyű, illetve magyar hatóság által kiadott működési engedéllyel rendelkező, jogképes

fa) szociális, gyermekjóléti, gyermekvédelmi szolgáltató, illetve intézmény,

fb) egészségügyi szolgáltató,

fc) közoktatási intézmény,

fd) felsőoktatási intézmény,

fe) muzeális intézmény,

ff) nyilvános könyvtár,

fg) közlevéltár,

fh) nyilvános magánlevéltár,

fi) közművelődési intézmény [az *fa*)-*fi*) alpontokban foglaltak a továbbiakban együtt: fogadó intézmény];

g) a nem jogképes fogadó intézmény fenntartója a fogadó intézmény jogszabályban meghatározott közszolgáltatásai, vagy e közszolgáltatásokhoz kapcsolódóan a fogadó intézmény közszolgáltatásait igénybe vevőknek nyújtott többletszolgáltatások körében.

(2) Építésiengedély-köteles munkában való részvételre önkéntes az (1) bekezdés *a*)-*e*) pontja szerint foglalkoztatható.

(3) A fogadó szervezet feladatainak ellátásához jogszabályban, illetve hatósági határozatban előírt létszámfeltételek önkéntes foglalkoztatásával nem teljesíthetőek.

(4) Az a fogadó szervezet, amely jogszabály alapján köteles az általa nyújtott szolgáltatás során okozott kár megtérítésére felelősségbiztosítási szerződést kötni, önkéntest akkor foglalkoztathat, ha a felelősségbiztosítási szerződés kiterjed az önkéntes által okozott kár megtérítésére is.

4. § (1) Önkéntes lehet

a) a cselekvőképes személy,

b) a korlátozottan cselekvőképes személy,

c) a tizedik életévét betöltött, kiskorúsága miatt cselekvőképtelen személy.

(2) Az önkéntes elláthat minden olyan tevékenységet,

a) amelyre vonatkozóan megfelel a jogszabályokban meghatározott képesítési, egészségügyi, nyilvántartásba vételi és egyéb feltételeknek, valamint

b) amelynek ellátását törvény, kormányrendelet vagy miniszteri rendelet (a továbbiakban együtt: jogszabály) nem köti meghatározott jogviszonyhoz, illetve amelynek önkéntessel történő ellátását jogszabály nem zárja ki.

(3) Aki a fogadó szervezettel fennálló más jogviszony keretében ellenszolgáltatás fejében munkát végez, a munkakörébe tartozó feladatokat a fogadó szervezetnél önkéntes jogviszonyban nem végezheti.

(4) Aki a fogadó szervezetnél jogszabályi kötelezésen, jogerős bírósági határozaton, illetve hatósági kötelezésen alapuló tevékenységet végez, az e körbe tartozó feladatokat a fogadó szervezetnél önkéntes jogviszonyban nem végezheti.

(5) A tanuló nem létesíthet önkéntes jogviszonyt azzal a közoktatási intézménnyel, amellyel tanulói jogviszonyban, kollégiumi tagsági viszonyban áll. Ez a korlátozás nem vonatkozik a közoktatási

intézmény által szervezett és a tanulói jogviszonnyal, kollégiumi tagsági viszonnyal összefüggő kötelezettséget nem érintő táboroztatási tevékenységre és egyéb közösségi programokra.

(6) Az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban nem részes állam állampolgára - ide nem értve a menekültként vagy menedékesként elismert, bevándorolt, illetve letelepedett személyt, illetőleg az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban részes állam állampolgárának egyeneságbeli rokonát és házastársát - közérdekű önkéntes tevékenységet akkor végezhet, ha

- a)* a fogadó szervezet az önkéntes által okozott kár megtérítésére felelősségbiztosítási szerződést kötött,
- b)* az önkéntes szállása, ellátása és visszautazása biztosított,
- c)* az önkéntes egészségügyi szolgáltatásra jogosult, vagy rendelkezik az egészségügyi szolgáltatások költségét fedező biztosítással.

5. § (1) A tizennyolcadik életévét be nem töltött személy, illetve a korlátozottan cselekvőképes nagykorú személy olyan közérdekű önkéntes tevékenységet folytathat, amely megfelel életkorának, testi, értelmi és erkölcsi fejlettségének, illetve képességeinek, valamint amely nem veszélyezteti egészségét, fejlődését és tankötelezettségének teljesítését.

(2) A tizenhatodik életévét be nem töltött önkéntes és a korlátozottan cselekvőképes nagykorú önkéntes közérdekű önkéntes tevékenységet külföldön nem végezhet.

(3) A tizennyolcadik életévét be nem töltött önkéntes közérdekű önkéntes tevékenységet 20 óra és 6 óra között nem végezhet.

(4) A tizenhatodik életévét be nem töltött önkéntes által a közérdekű önkéntes tevékenységre fordítható idő nem haladhatja meg

- a)* tanítási szünet ideje alatt a napi három órát és a heti tizenkét órát,
- b)* tanítási időben a heti hat órát és
 - ba)* tanítási napon a napi két órát.
 - bb)* tanítási napon kívül a napi három órát.

(5) A tizenhatodik életévét betöltött, de tizennyolcadik életévét be nem töltött önkéntes által a közérdekű önkéntes tevékenységre fordítható idő nem haladhatja meg a napi négy és fél órát és a heti tizennyolc órát.

(6) A tizennyolcadik életévét be nem töltött önkéntes részére a közérdekű önkéntes tevékenység befejezése és másnapi megkezdése között legalább tizennégy óra pihenőidőt kell biztosítani.

6. § (1) A közérdekű önkéntes tevékenység önkéntes jogviszony keretében végezhető, amely a fogadó szervezet és az önkéntes között megkötött önkéntes szerződéssel jön létre. Az önkéntes szerződésben meg kell határozni

- a)* a közérdekű önkéntes tevékenység tartalmát,
- b)* a közérdekű önkéntes tevékenység ellátásának helyét,
- c)* a közérdekű önkéntes tevékenységre fordítandó időt és a pihenőidőt,
- d)* azokat a 2. § (3) bekezdésének *a)*-*b)* pontja szerinti juttatásokat, amelyeket az önkéntesnek biztosítanak, és rendelkezni kell azokról az önkéntes szerződés megszűnésének esetére.

(2) A fogadó intézménynél, illetve annak fenntartójánál végzett közérdekű önkéntes tevékenység esetén jogszabály meghatározhatja az önkéntes szerződés további kötelező tartalmi elemeit is.

(3) Korlátozottan cselekvőképes személy önkéntes szerződést csak a törvényes képviselő beleegyezésével köthet.

(4) Kiskorúsága miatt cselekvőképtelen önkéntes esetén az önkéntes jogviszonnyal kapcsolatos jognyilatkozatokat a törvényes képviselő teszi meg, de az önkéntes szerződés megkötéséhez és módosításához az önkéntes beleegyezése szükséges.

(5) Az önkéntes szerződést írásba kell foglalni, ha

- a)* az önkéntes szerződést határozatlan időre vagy legalább tíz napra - tizennyolcadik életévét be nem töltött önkéntes, illetve a korlátozottan cselekvőképes nagykorú önkéntes esetén legalább két napra - kötik,
- b)* az önkéntes a 2. § (3) bekezdésének *b)-b)* pontja szerint juttatásban részesül,
- c)* az önkéntest engedélyköteles építési munkában való részvételre foglalkoztatják,
- d)* a közérdekű önkéntes tevékenységet külföldön végzik,
- e)* az önkéntes az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban nem részes állam állampolgára, ide nem értve a menekültként vagy menedékesként elismert, bevándorolt, illetve letelepedett személyt, illetőleg az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban részes állam állampolgárának egyeneságbeli rokonát és házastársát,
- f)* bármelyik fél azonnali hatályú felmondáshoz való jogát korlátozzák,
- g)* az önkéntes kéri,
- h)* ezt jogszabály elrendeli.

7. § (1) Az önkéntes szerződés megszűnik

- a)* az önkéntes halálával vagy cselekvőképtelenné válásával,
- b)* a fogadó szervezet jogutód nélküli megszűnésével, természetes személy esetén halálával,
- c)* a vállalt közérdekű önkéntes tevékenység teljesítésével,
- d)* a szerződésben meghatározott idő lejártával, feltétel bekövetkeztével,
- e)* közös megegyezéssel történő megszüntetéssel,
- f)* felmondással,
- g)* az önkéntesek foglalkoztatásának - a 13. § (3) bekezdése szerinti - megtiltásáról rendelkező határozat jogerőre emelkedésével.

(2) Az önkéntes szerződést - ha jogszabály vagy az önkéntes szerződés másként nem rendelkezik - bármelyik fél azonnali hatállyal felmondhatja.

(3) A korlátozottan cselekvőképes önkéntes az önkéntes szerződést a törvényes képviselője hozzájárulása nélkül is felmondhatja.

(4) A tizenhatodik életévét be nem töltött önkéntes és a korlátozottan cselekvőképes nagykorú önkéntes, illetve törvényes képviselője azonnali hatályú felmondáshoz való joga az önkéntes szerződésben nem korlátozható.

8. § (1) A fogadó szervezet köteles biztosítani

- a)* az egészséget nem veszélyeztető és biztonságos munkavégzés feltételeit,
- b)* a szükséges pihenőidőt,
- c)* a közérdekű önkéntes tevékenység ellátásához szükséges tájékoztatást és irányítást, az ismeretek megszerzését,
- d)* tizennyolcadik életévét be nem töltött önkéntes, illetve a korlátozottan cselekvőképes nagykorú önkéntes esetén a közérdekű önkéntes tevékenység folyamatos, szakszerű felügyeletét.

(2) Ha az önkéntes szerződés másként nem rendelkezik, a fogadó szervezet gondoskodik

- a)* a közérdekű önkéntes tevékenység ellátása érdekében szükséges utazásról, szállásról és étkezésről, ha a közérdekű önkéntes tevékenységet külföldön végzik, vagy az önkéntes Magyarországon lakóhellyel nem rendelkező nem magyar állampolgár,

b) a 4. § (6) bekezdésének c) pontja szerinti biztosítási szerződés megkötéséről és a biztosítási díj megfizetéséről.

9. § (1) Az önkéntes köteles

a) a közérdekű önkéntes tevékenységet a vonatkozó jogszabályok, szakmai és etikai előírások, valamint a fogadó szervezet utasításai szerint személyesen végezni,

b) a közérdekű önkéntes tevékenység során tudomására jutott személyes adatot, üzleti és egyéb titkot megőrizni.

(2) Az önkéntes köteles megtagadni az utasítás teljesítését, ha annak végrehajtása más személy életét, testi épségét vagy egészségét közvetlenül veszélyeztetné.

(3) Az önkéntes nem köteles a fogadó szervezet utasításait teljesíteni, ha annak végrehajtása

a) az önkéntes életét, testi épségét vagy egészségét közvetlenül veszélyeztetné,

b) jogszabályba vagy az önkéntes szerződésbe ütközik.

(4) Ha az utasítás végrehajtása kárt idézhet elő, az önkéntes köteles erre az utasítást adó figyelmét felhívni. Az önkéntes nem felel az általa okozott kárért, amennyiben figyelemfelhívási kötelezettségének eleget tett.

10. § (1) Az önkéntes által az önkéntes jogviszonnyal összefüggésben harmadik személynek okozott kárért a fogadó szervezet felel. Amennyiben a kárt az önkéntes felróható magatartása okozta, - az önkéntes szerződés eltérő rendelkezése hiányában - a fogadó szervezet az önkéntestől követelheti kárának megtérítését.

(2) Amennyiben az önkéntes bizonyítja, hogy

a) a testi sérüléséből, illetve egészségkárosodásából eredő kára,

b) a tulajdonában vagy használatában álló, a közérdekű önkéntes tevékenység ellátásához szükséges dologban a közérdekű önkéntes tevékenység végzésének helyén keletkező kára az önkéntes jogviszonnyal összefüggésben következett be, a fogadó szervezet akkor mentesül a felelősség alól, ha bizonyítja, hogy a kárt működési körén kívül eső elháríthatatlan ok vagy kizárólag az önkéntes elháríthatatlan magatartása okozta. A fogadó szervezetnek nem kell megtérítenie a kárnak azt a részét, amely az önkéntes felróható magatartásából származott.

(3) Az önkéntes közeli hozzátartozója az önkéntes halálából eredő kárát a (2) bekezdésben foglaltak szerint érvényesítheti.

11. § (1) A fogadó szervezet a kormányzati társadalmi és civil kapcsolatok fejlesztéséért felelős minisztériumnak (a továbbiakban: Minisztérium) a *melléklet* szerinti Bejelentési lapon köteles előzetesen bejelenteni

a) az önkéntesek foglalkoztatását,

b) a Bejelentési lapon feltüntetett adatokban bekövetkező változásokat.

(2) Ha az önkéntes szükséghelyzetben történő alkalmi foglalkoztatásának előzetes bejelentésére nincs lehetőség, a bejelentési kötelezettségnek a közérdekű önkéntes tevékenység megkezdésétől számított tizenöt napon belül kell eleget tenni. A melléklet 1. pontja szerinti adatokban bekövetkező változást az azt követő tizenöt napon belül kell bejelenteni.

(3) A bejelentéshez mellékelni kell

a) helyi önkormányzatok társulása esetén a társulási megállapodás másolatát;

b) közhasznú, kiemelkedően közhasznú szervezet esetében

ba) a hatályos létesítő okirat másolatát és

bb) a szervezet nyilvántartásba vételére illetékes bíróság harminc napnál nem régebbi igazolását a szervezet adatairól (hatályos kivonat, cégkivonat);

- c)* egyházi jogi személy esetén a nyilvántartásba vételére illetékes bíróság harminc napnál nem régebbi igazolását az egyházi jogi személy adatairól.
- (4) Fogadó intézmény, illetve annak fenntartója esetén a bejelentéshez mellékelni kell annak igazolását, hogy a fogadó intézmény jogszerűen működik, továbbá, ha a fogadó intézmény, illetve annak fenntartója
- a)* társadalmi szervezet, alapítvány, közalapítvány, egyházi jogi személy, közhasznú társaság vagy gazdasági társaság, a szervezet nyilvántartásba vételére illetékes bíróság harminc napnál nem régebbi igazolását a szervezet adatairól,
 - b)* egyéni vállalkozó, a vállalkozói engedély másolatát.
- (5) Ha a fogadó szervezet egyházi jogi személy - annak alapszabályában jogi személynek nyilvánított, bírósági nyilvántartásba nem vett - szervezeti egysége, a kérelemhez mellékelni kell az egyházi jogi személy képviselőjének erre vonatkozó nyilatkozatát.
- (6) Közhasznú szervezet esetén az adatváltozás bejelentésekor a létesítő okirat másolatát csak akkor kell mellékelni, ha az abban megjelölt cél, illetve tevékenységi kör megváltozott.
12. § (1) A 11. §-ban foglaltak szerint bejelentett adatokról a Minisztérium a fogadó szervezetek nyilvánossága és az önkéntesek védelme érdekében nyilvántartást vezet.
- (2) A nyilvántartásba vételről a Minisztérium kizárólag az iratok alapján dönt. A Minisztérium megtagadja a bejelentő, illetve a bejelentésben meghatározott tevékenységi kör nyilvántartásba vételét, illetőleg törli a nyilvántartásból a fogadó szervezetet, illetve tevékenységi kört, ha
- a)* a bejelentő nem a 3. § (1) bekezdése szerinti fogadó szervezet,
 - b)* kétséget kizáró módon megállapítható, hogy a bejelentésben megjelölt tevékenységi körben önkéntes nem foglalkoztatható.
- (3) A nyilvántartásban szereplő adatokat a Minisztérium az internetes honlapján közzéteszi.
- (4) A Minisztérium a nyilvántartásban szereplő adatokat átadja a munkabiztonsági és munkaügyi ellenőrzés szerveinek az önkéntesek jogszabályszerű foglalkoztatásának ellenőrzése céljából.
13. § (1) Ha a munkabiztonsági és munkaügyi ellenőrzés szerve, az adóhatóság, a fogadó szervezet szakmai vagy törvényességi ellenőrzését, illetve felügyeletét ellátó szerv észleli, hogy a fogadó szervezet a bejelentési kötelezettségének nem tett eleget, erről a fogadó szervezet nevének, székhelyének és adószámának megjelölésével értesíti a Minisztériumot.
- (2) Ha a Minisztérium tudomására jut, hogy a fogadó szervezet a bejelentési kötelezettségének nem tett eleget, felhívja a fogadó szervezetet a kötelezettség teljesítésére.
- (3) Ha a bejelentési kötelezettségének a fogadó szervezet a felhívás kézhezvételét követő harminc napon belül nem tesz eleget, a Minisztérium határozatban - a jogsértés súlyának figyelembevételével - legfeljebb egy évre megtiltja a fogadó szervezetnek önkéntes foglalkoztatását, és az általa vezetett nyilvántartásban feltünteteti
- a)* a fogadó szervezet nevét, székhelyét és adószámát,
 - b)* a tilalom kezdetének és megszűnésének időpontját.
14. § (1) A fogadó szervezet - az önkéntes jogviszonnyal kapcsolatos jogok és kötelezettségek gyakorlása, valamint a jogviszonnyal kapcsolatos hatósági ellenőrzés érdekében - az általa foglalkoztatott önkéntesekről nyilvántartást vezet, amely tartalmazza
- a)* az önkéntes nevét, születési helyét és idejét, anyja nevét (a továbbiakban: személyazonosító adat), valamint, ha az önkéntes nem magyar állampolgár, az állampolgárságát,
 - b)* az önkéntes lakóhelyét, ennek hiányában tartózkodási, illetve szálláshelyét,

- c) korlátozottan cselekvőképes és kiskorúsága miatt cselekvőképtelen önkéntes esetén a törvényes képviselő személyazonosító adatait és lakóhelyét, ennek hiányában tartózkodási helyét,
- d) a 6. § (1) bekezdésének a)-c) pontjában meghatározottakat,
- e) a közérdekű önkéntes tevékenység megkezdésének időpontját,
- f) határozott időre kötött önkéntes szerződés esetén azt az időpontot, amikor a szerződés hatálya megszűnik,
- g) tizennyolcadik életévét be nem töltött önkéntes esetén a közérdekű önkéntes tevékenységre fordított idővel kapcsolatos adatokat,
- b) az önkéntesnek a 2. § (3) bekezdése szerint nyújtott juttatásokat.

(2) A fogadó szervezet a nyilvántartást az önkéntes jogviszony megszűnését követően öt évig köteles megőrizni. A fogadó szervezet megszűnése, illetve halála esetén a nyilvántartást a jogutódja, örököse, jogutód nélküli megszűnése esetén az iratok megőrzésére jogszabály vagy határozat alapján kötelezett őrizi.

(3) A fogadó szervezet az önkéntesre vonatkozó tény, adatot, véleményt harmadik személlyel csak törvényben meghatározott esetben vagy az önkéntes hozzájárulásával közölhet. Az önkéntesre vonatkozó adatok statisztikai célra felhasználhatók és statisztikai célú felhasználásra - személyazonosításra alkalmatlan módon - átadhatóak.

15. § (1) Ha e törvény másként nem rendelkezik, az önkéntes szerződés megkötésére, érvénytelenségére, módosítására, teljesítésére, megszűnésére, a szerződésszegésre, a törvényes képviselő közreműködésére, az önkéntes jogviszonnyal kapcsolatos jogok gyakorlására és a kötelezettségek teljesítésére, valamint a kárviselésre és a kártérítésre a Ptk. szabályait kell alkalmazni.

(2) E törvénynek az önkéntes jogviszonyra vonatkozó szabályaitól - ha e törvény vagy nemzetközi szerződés kivételt nem tesz - az önkéntes szerződésben érvényesen eltérni nem lehet.

16. § A foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény (a továbbiakban: Flt.) 58. §-a (5) bekezdésének e) pontja a következő 3. alponttal egészül ki:

„3. A külön törvény alapján végzett közérdekű önkéntes tevékenység nem minősül keresőtevékenységnek,”

17. § A szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvény (a továbbiakban: Szt.) 4. §-a (1) bekezdésének j) pontja helyébe a következő rendelkezés lép:

{E törvény alkalmazásában}

„j) keresőtevékenység, ha e törvény másként nem rendelkezik: minden olyan munkavégzéssel járó tevékenység, amelyért ellenérték jár, kivéve a tiszteletdíj alapján végzett tevékenységet, ha a havi tiszteletdíj mértéke a kötelező legkisebb munkabér 30 százalékát nem haladja meg, valamint mezőgazdasági őstermelői igazolvánnyal folytatott tevékenységet, ha az abból származó bevételt a személyi jövedelemadóról szóló szabályok szerint a jövedelem kiszámításánál nem kell figyelembe venni; nem minősül ellenértéknek a fogadó szervezet által az önkéntesnek külön törvény alapján biztosított juttatás;”

18. § Az Szja. tv. 7. §-ának (1) bekezdése a következő y) ponttal egészül ki:

{A jövedelem kiszámításánál nem kell figyelembe venni a következő bevételeket:}

„y) a közérdekű önkéntes tevékenységről szóló törvény alapján az önkéntesnek nyújtott, ellenszolgáltatásnak nem minősülő juttatást.”

19. § Az Szja. tv. 11. számú mellékletének I. Jellemzően előforduló költségek fejezete a következő 29. ponttal egészül ki:

{Költségként elszámolható kiadások különösen a következők}

„29. az önkéntest foglalkoztató egyéni vállalkozó által az önkéntesnek nyújtott, a közérdekű önkéntes tevékenységről szóló törvény alapján ellenszolgáltatásnak nem minősülő juttatás, ha az önkéntest az egyéni vállalkozó gazdasági-vállalkozási tevékenysége érdekében foglalkoztatta.”

20. § A munkaügyi ellenőrzésről szóló 1996. évi LXXV. törvény (a továbbiakban: Met.) 1. §-ának (4) bekezdése a következő c) ponttal egészül ki:

{Nem foglalkoztatásra irányuló jogviszony keretében történik}

„c) a közérdekű önkéntes tevékenységről szóló 2005. évi LXXXVIII. törvényben (a továbbiakban: Köt.) szabályozott önkéntes szerződés alapján végzett közérdekű önkéntes tevékenység.”

21. § A Met. 3. §-ának (1) bekezdése a következő q) ponttal egészül ki:

{A munkaügyi ellenőrzés kiterjed:}

„q) a Köt. 5. §-ának (3)-(6) bekezdésében foglalt rendelkezések fogadó szervezetek általi megtartására.”

22. § A Met. 9. §-ának (3) bekezdése a következő c) ponttal egészül ki:

{E törvény alkalmazásában}

„c) fiatal munkavállalón a Köt. alapján közérdekű önkéntes tevékenységet végző, tizennyolcadik életévét be nem töltött személyt is érteni kell.”

23. § A társasági adóról és az osztalékadóról szóló 1996. évi LXXXI. törvény (a továbbiakban: Tao.) 3. számú mellékletének B) fejezete a következő 7. ponttal egészül ki:

{A 8. § (1) bekezdés d) pontjának alkalmazásában a vállalkozási tevékenység érdekében felmerült költségnek, ráfordításnak minősül különösen:}

„7. az adózó által a vele önkéntes jogviszonyban álló magánszemély részére személyi jellegű egyéb kifizetesként elszámolt összeg, ha az önkéntest az adózó gazdasági-vállalkozási tevékenysége érdekében foglalkoztatta;”

24. § A társadalombiztosítás ellátásaira és a magánnyugdíjra jogosultakról, valamint e szolgáltatások fedezetéről szóló 1997. évi LXXX. törvény (a továbbiakban: Tbj.) 15. §-ának (2) bekezdése a következő f) ponttal egészül ki:

{Baleseti egészségügyi szolgáltatásra jogosult, aki}

„f) külön törvény alapján közérdekű önkéntes tevékenységet végez.”

25. § (1) Az egészségügyi tevékenység végzésének egyes kérdéseiről szóló 2003. évi LXXXIV. törvény (a továbbiakban: Ett.) 17. §-át megelőző alcím helyébe a következő alcím lép:

„Önkéntes jogviszony”

(2) Az Ett. 17. §-a (1) bekezdésének bevezető szövegrésze helyébe a következő rendelkezés lép:

„(1) Az egészségügyi szolgáltatók feladatainak ellátásában - a közérdekű önkéntes tevékenységről szóló törvény rendelkezései szerint - önkéntesként”

(3) Az Ett. 17. §-ának (2) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

„(2) Az (1) bekezdés a) pontjában meghatározott személy önkéntesként működhet közre a szolgáltató által nyújtott egészségügyi szolgáltatásokban. Az egészségügyi dolgozóval kötött önkéntes szerződésnek tartalmaznia kell a 9. §-ban meghatározottakat.”

26. § (1) Ez a törvény a kihirdetését követő harmadik hónap első napján lép hatályba.

(2) Ez a törvény a harmadik országok állampolgárai tanulmányok folytatása, diákcsere, javadalmas nélküli gyakorlat, illetve önkéntes szolgálat céljából történő beutazásának feltételeiről szóló, 2004. december 13-i 2004/114/EK tanácsi irányelv önkéntes szolgálatra vonatkozó rendelkezéseinek való megfelelést szolgálja.

- (3) E törvény hatálybalépésével egyidejűleg hatályát veszti
- a)* a közhasznú szervezetekről szóló 1997. évi CLVI. törvény (a továbbiakban: Kszt.) 6. §-ának (2) bekezdése,
 - b)* az Ett. 17. §-ának (6) bekezdése.
- (4) E törvény hatálybalépésével egyidejűleg
- a)* az Flt. 58. §-a (5) bekezdésének *e)* pontjában az „1-2. pontban” szövegrész helyébe az „1-3. pontban” szövegrész;
 - b)* a köztisztviselők jogállásáról szóló 1992. évi XXIII. törvény 21. §-ának (2) bekezdésében a „szellemi tevékenység” szövegrész helyébe a „szellemi tevékenység, továbbá a közérdekű önkéntes tevékenység” szövegrész;
 - c)* az Szt. 4. §-a (1) bekezdése *a)* pontjának második mondatában a „fogyatékosági támogatás” szövegrész helyébe a „fogyatékosági támogatás, továbbá a fogadó szervezet által az önkéntesnek külön törvény alapján biztosított juttatás” szövegrész;
 - d)* a munkavédelemről szóló 1993. évi XCIII. törvény 87. §-a 9. pontjának első mondatában a „polgári szolgálatban” szövegrész helyébe a „polgári szolgálatban, az önkéntes jogviszonyban” szövegrész;
 - e)* a Met. 6. §-a (1) bekezdésének *c)* pontjában a „*k)* pontok” szövegrész helyébe a „*k), q)* pontok” szövegrész;
 - f)* a Tao. 3. számú melléklete *B)* fejezetének 8. pontjában a „munkaviszonyban álló” szövegrész helyébe a „munkaviszonyban vagy önkéntes jogviszonyban álló” szövegrész;
 - g)* a Tbj. 5. §-a (1) bekezdésének *g)* pontjában a „munkát végző személy” szövegrész helyébe a „munkát végző személy - a külön törvényben meghatározott közérdekű önkéntes tevékenységet végző személy kivételével - szövegrész;
 - h)* a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény
 - ha)* 15. §-a (8) bekezdésének első mondatában a „munkakörben” szövegrész helyébe a „munkakörben, valamint önkéntes jogviszonyban” szövegrész.
 - hb)* 92. §-a (4) bekezdésében az „önkéntes segítők” szövegrész helyébe az „önkéntesek” szövegrész;
 - i)* a Kszt. 14. §-ának (4) bekezdésében a „támogatót” szövegrész helyébe a „támogatót, az önkéntest” szövegrész;
 - j)* az Ett.
 - ja)* 17. §-ának (3) bekezdésében az „önkéntes segítőként” szövegrész helyébe az „önkéntesként” szövegrész.
 - jb)* 17. §-ának (4) és (5) bekezdésében az „önkéntes segítő” szövegrész helyébe az „önkéntes” szövegrész lép.

BEJELENTÉSI LAP
közérdekű önkéntes tevékenység bejelentésére

1. A fogadó szervezet

- a) neve:
- b) székhelye:
- c) adószáma:
- d) költségvetési szerv törzskönyvi nyilvántartási száma:
- e) típusa:
- helyi önkormányzat, azok társulása
 - kisebbségi önkormányzat
 - költségvetési szerv
 - közhasznú szervezet
 - egyházi jogi személy
 - szociális, gyermekjóléti, gyermekvédelmi szolgáltató, intézmény
 - egészségügyi szolgáltató
 - közoktatási intézmény
 - felsőoktatási intézmény
 - muzeális intézmény
 - nyilvános könyvtár
 - közlevéltár
 - nyilvános magánlevéltár
 - közművelődési intézmény

2. Az önkéntesek közreműködésével ellátni kívánt tevékenységi körök:

.....
.....

3. Kíván-e építésiengedély-köteles munkában való részvételre önkéntest foglalkoztatni?

- igen - nem

Az építési tevékenység helye:

4. Kíván-e tizennyolcadik életévét be nem töltött önkéntest, illetve korlátozottan cselekvőképes nagykorú önkéntest foglalkoztatni?

- igen - nem

5. Kíván-e olyan önkéntest foglalkoztatni, aki az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban nem részes állam állampolgára, ide nem értve a menekültként vagy menedékesként elismert, bevándorolt, illetve letelepedett személyt, illetőleg az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban részes állam állampolgárának egyeneságbeli rokonát és házastársát?

- igen - nem

6. Kíván-e külföldön végzendő közérdekű önkéntes tevékenységre önkéntest foglalkoztatni?

- igen - nem

Nyilatkozom, hogy a 2. pontban meghatározott tevékenységi körök megfelelnek a közérdekű önkéntes tevékenységről szóló törvény 3. §-ában meghatározottaknak.

Kelt:

.....
a fogadó szervezet képviselőjének aláírása

GYAKRAN ISMÉTLŐDŐ KÉRDÉSEK

a közérdekű önkéntes tevékenységről szóló 2005. évi LXXXVIII. törvény kapcsán

1. Miért volt szükséges az önkéntes tevékenység önálló törvényben szabályozása?

Az önkéntesség kultúrájának fejlesztése, valamint az önkéntes tevékenység társadalmi presztízsének emelése olyan jelentős társadalmi indokok, amelyek megalapozottá tették a törvényalkotást. A Központi Statisztikai Hivatal adatai szerint a non-profit szervezetek önkéntes segítőinek száma meghaladja a 400 ezer főt, s az általuk teljesített, önkéntesen végzett munkaórák száma a 35 és fél milliót évente, amely mintegy 17 és félezer főállású foglalkoztatott munkaidejének felel meg. Ennyi tehát a társadalmi megtakarítás a non-profit szervezeteken keresztül szerveződő önkéntes tevékenységhez kapcsolódóan, amelynek értéke szakértői becslések szerint hozzávetőlegesen 18 milliárd forint. Az önkéntesek közreműködése által képviselt társadalmi és nemzetgazdasági értékek ellenére ma az önkéntes tevékenység magyarországi megítélése ellentmondásos. Maga az önkéntesség széles körben elterjedt, ám a kapcsolódó jogi szabályozás nem volt kielégítő. A magyar jogszabályi környezet nemhogy nem ösztönözte, hanem a korlátozásokkal néhol kifejezetten hátráltatta is az önkéntes munka terjedését és ezzel a még erőteljesebb társadalmi hozzájárulás kialakulását. Egy esteleges vizsgálat esetén például sok esetben nehézségekbe ütközött annak bizonyítása a hatóság esetleges vizsgálati megállapításával szemben, hogy az önkéntes tevékenysége nem az adó- és járulékfizetési kötelezettség alól kivont munkavégzés.

Az önálló törvény a fogalom presztízsének emelésén kívül több célt is szolgál:

- elismeri és definiálja az önkéntességet, mint speciális (nem munkajogi) jogviszonyt;
- elhárítja az önkéntesség meglévő jogi akadályait;
- védi az önkénteseket, és az őket fogadó szervezeteket;
- ösztönzi az önkéntesség terjedését (pl. kedvezményekkel).

Az önkéntes tevékenység megítélésére önálló jogi szabályozás híján jogvita esetén jelenleg a polgári jog szabályai volnának alkalmazandóak. Ugyancsak az általános adójogi szabályok vonatkoznának az önkéntesnek adott természetbeni juttatásokra. Az önálló törvény hatálybalépésével a közérdekű tevékenységet végző önkéntesek nagyobb védelemben részesülnek, tevékenységük könnyebben elhatárolható lesz a feketemunkától, és számukra néhány természetbeni juttatás szja-mentesen lesz adható.

Az önkéntesség jogi szabályozást igénylő alapkérdései nem ágazat-függőek (legfeljebb csak a végrehajtási körben és specialitásban), hanem minden tevékenységi kört és szakmát illetően ugyanazon alapkérdéseket kellett a törvény absztrakciós szintjén megválaszolni és elrendezni. Célszerűbbnek látszott tehát egy önálló törvény megalkotása, amely egységes elvek alapján összefogottan szabályozza a közérdekű önkéntes jogviszonnyal kapcsolatos alapvető szabályozási kérdéseket. Az egységes szabályozás hiánya ugyanis az egyes ágazati jogszabályok eltérő értelmezésének adhatna teret.

2. Milyen előnyökkel jár az önkéntesekre és a fogadó szervezetekre nézve a törvény elfogadása?

Ez a jogviszony az ingyenes polgári jogi jogviszonyokhoz képest egy biztonságosabb, mindkét fél számára előnyösebb kapcsolatot eredményez, mind a jogviszony tartalmi elemei, mind pedig az adózási szabályozás terén.

Az *önkéntesek oldalán* jelentkező előnyök elsősorban a jogviszony biztonságában, a fokozott védelemben rejlenek, hiszen az önkéntes több vonatkozásban is a munkavállalókhöz hasonló védelemben részesül. Ez az eddigi polgári jogviszonynál erőteljesebb védelmet jelent. A törvény emellett meghatároz olyan térítésjellegű juttatásokat, amelyek adó- és járulégmentesen biztosíthatók az önkéntesek számára, így azokat a jövedelem kiszámításakor nem kell figyelembe venni. Ezek nem olyan jellegű juttatások, amelyek az önkéntes gazdagodását eredményezik, viszont lehetővé teszik azt, hogy az önkéntesek az általuk végzett közérdekű tevékenység által ne kerülhessenek rosszabb, kedvezőtlenebb helyzetbe (ne kelljen pl. az önkéntesnek kifizetnie a feladat biztonságos ellátásához szükséges védőoltásokat). A jogszabály szigorú szabályokkal védi a belátási képességükben korlátozott kiskorúakat, fiatalokorúakat és korlátozottan cselekvőképes személyeket, hiszen ők a felnőtteknél fokozottabb védelemre szorulnak. A törvényben megfogalmazott felelősségi és kártérítési rendelkezések értelmében a harmadik személynek okozott kárért a fogadó szervezet felel. Az önkéntes biztonságát szolgálja az a rendelkezés is, amely szerint, ha az önkéntest, illetve halála esetén közeli hozzátartozóját a közérdekű önkéntes tevékenységgel összefüggésben kár éri, azért a fogadó szervezet köteles helyt állni, az önkéntes felróható magatartásából, illetve a fogadó szervezet működési körén kívül eső, elháríthatatlan okból eredő károk kivételével. Amennyiben a kárt egy másik önkéntes, munkavállaló, vagy harmadik személy okozta, a fogadó szervezet tőle követelheti az adott jogviszonyra vonatkozó szabályok, illetve a Ptk. alapján a károsult önkéntesnek, illetve hozzátartozójának általa kifizetett kártérítés összegét. Az önkéntes a vonatkozó jogszabály módosítása értelmében baleseti egészségügyi szolgáltatásra is jogosulttá válik akkor is, ha arra egyébként nem volna jogosult.

A *fogadó szervezetek oldalán* feltétlen előnyként jelenik meg az, hogy a jogviszony megteremtésével kiszámíthatóbbá és átláthatóbbá válnak az önkéntesek foglalkoztatásának szabályai. Bár a törvény meghatároz néhány adminisztrációs kötelezettséget, egyúttal azonban hozzájárul ahhoz, hogy az esetleges munkaügyi vagy adóhatósági ellenőrzés alkalmával lényegesen könnyebb legyen bizonyítani azt, hogy nem feketemunkások, hanem önkéntesek foglalkoztatásáról van szó. A kiszámíthatóságot szolgálja az is, hogy nem pusztán a fogadó szervezet, hanem az önkéntesek kötelezettségeit is meghatározza a törvény, így az önkénteseket foglalkoztatóknak sem kell tartaniuk attól, hogy az önkéntes tevékenységgel – akár akaratukon kívül – az önkéntesek nagyobb kárt okoznak, mint hasznot. Nem elhanyagolható az a rendelkezés sem, amely az önkéntesek számára térítésként adott egyes juttatásokat költségként vagy ráfordításként elszámolható kiadásként határoz meg, kedvezőbb adózási helyzetbe hozva a fogadó szervezeteket is. Az önkéntesek fogadásának nyilvánosságra kerülése emellett komoly presztízsbeli nyereséget jelenthet a fogadó szervezet számára.

3. Milyen hatástanulmányok alapozták meg a törvény előkészítését?

A törvényalkotás egyik legfontosabb alapjaként a Központi Statisztikai Hivatal által végzett felmérés szolgált, amelynek fentebb már ismertetett publikáció adatai szerint a nonprofit szervezetek önkéntes segítőinek száma meghaladja a 400 ezer főt, az általuk teljesített, önkéntesen végzett munkaórák száma a 35 és fél milliót, ami ma Magyarországon majd 17 és félezer főállású foglalkoztatott munkaidejének felel meg. Ennyi tehát a társadalmi megtakarítása az önkéntes tevékenység nonprofit szervezeteken keresztül szerveződő részének, melynek értéke szakértői becslések szerint hozzávetőlegesen 18 milliárd forint.

Emellett az Esélyegyenlőségi Kormányhivatal (az Ifjúsági, Családügyi, Szociális és Esélyegyenlőségi Minisztérium jogelődje) megbízásából az Önkéntes Központ Alapítvány kidolgozta a törvénytervezet első változatát, 2003-2004. évi téli időszak során lefolytatták annak társadalmi vitáját, mely során mintegy kétszáz szervezet és szakember fejtette ki véleményét a törvény koncepciója kapcsán. Az ÖKA összegyűjtötte és bemutatta a vonatkozó nemzetközi joganyagot is, amelyet a minisztérium munkatársai is részletesen tanulmányoztak.

4. Milyen nemzetközi háttere van a törvénynek, illetve milyen nemzetközi tapasztalatokat lehetett hasznosítani a törvény előkészítése során?

A legszembetűnőbb különbség a nyugat- és a kelet-európai önkéntesség helyzete között az, hogy míg az önkéntesek toborzásával, motiválásával, menedzselésével kapcsolatos problémák a kontinens mindkét felén megjelentek, addig a jogi szabályozással kapcsolatos kérdések inkább a kelet-európai országok körében hangsúlyosak.

Nyugat-Európában általában nincs pontosan, törvényi szinten definiálva az önkéntesség, nincsen feltétlen külön törvény az önkéntességről. Létezik azonban a társadalomban egy kialakult, általánosan elfogadott, „szokásos” fogalma az önkéntességnek. Az állampolgárok, mint demokratikus örökséggel felnevelt állampolgárok, tudják, mi az önkéntesség, hiszen része a mindennapjaiknak és ez a jogalkotás szemléletében is tükröződik. Amikor tehát egy törvényt előkészítésén dolgoznak, akár a munkajog, akár a szociális ellátások, akár az adójog területén, akkor megjelennek az önkéntesekre vonatkozó speciális szabályok. Németországban például a munka törvénykönyve tartalmaz egy olyan bekezdést, amely utal arra, hogy az önkéntes tevékenységre a törvény nem vonatkozik. A joganyag megállapít viszont néhány kivételt – elsősorban a munkavédelemmel kapcsolatosat – ahol a munkajogi szabályozók alkalmazandóak. Az adójogszabályban pedig rögzítik, hogy az önkénteseknek juttatott költségterítés mikor adómentes. Mindez anélkül van tehát így, hogy külön jogszabály vonatkozna az önkéntességre magára, vagy akár az önkéntesség fogalma törvényileg tisztán definiált volna.

Vannak persze olyan országok is, ilyen pl. Portugália, ahol önálló önkéntes törvényt alkottak 1998-ban az önkéntesség fogalmának „hivatalos” elismertetése érdekében. Kultúráját tekintve ugyanis e tekintetben Portugália közelebb áll a kelet-európai országokhoz, amelyekben ennek a fogalomnak a jelentése nem ágyazódott be oly mélyen a köztudatba. Ezen országokban keveredik az önkéntesség az ingyermunkával, a társadalmi munkával. Spanyolországban is külön törvény szól az önkéntességről,

amely keretet biztosít egyes közérdekű szükségletek kielégítésére irányuló állampolgári tevékenységeknek, főleg olyan esetekben, amelyek a diszkrimináció megszüntetését célozzák. A spanyol szabályozás az önkéntességet a társadalmi részvétel egyik formájának tekinti, amelynek szükséges az elismerése és elősegítése. Az állampolgároknak joguk van olyan szervezeteket létrehozni, amelyeknek a társadalmi szükségletek kielégítéséhez hozzájáruló önkéntességgel kapcsolatos céljai vannak. Ezeket a helyzeteket azonban el kell különíteni valamennyi térítés ellenében végzett szolgáltatástól, és szabályozni kell az önkéntes és a szervezet közötti kapcsolatot, meghatározva azokat a jogokat és kötelezéseket, amelyek ez a kapcsolat magával von.

2002 elején az ICNL által Varsóban megrendezett nemzetközi konferencia foglalkozott a témával, kelet- és nyugat-európai országok, valamint az Egyesült Államok szakértőinek, jogászainak részvételével. A konferencia egyik fő ajánlása az lett, hogy azokban az országokban, ahol nincsen meg az önkéntesség társadalmi elismertsége, ahol a törvényhozók, politikusok, kormánytisztviselők gyakran nem is tudják, mit takar ez a fogalom, érdemes egy külön törvényt elfogadni az önkéntességről.

5. Miért nem terjed ki a törvény hatálya az önkéntes tűzoltókra és az önkéntes véradókra?

A törvény hatálya nem terjed ki azokra az önkéntes tevékenységekre, amelyekre jelenleg is külön jogszabályok vonatkoznak. Ezek olyan speciális tevékenységek, amelyeknél nem indokolt a meglévő jogszabályok hatályon kívül helyezése, hiszen azok kellő részletességgel szabályozzák az adott jogviszony valamennyi lényeges elemét.

6. Miért csak a közérdekűnek minősített önkéntes tevékenységet szabályozza a törvény?

Az ingyenes tevékenységkötelmek a Polgári Törvénykönyv (Ptk.) szerint jelenleg is léteznek, hiszen mind a megbízásnak, mind a vállalkozásnak lehetséges ingyenes formája. Ezekre a Ptk. maga állapít meg különböző felelősségi és egyéb szabályokat. Emellett lehetőség van arra is, hogy valaki egyéb jogviszony, így pl. egyháztagság, egyesületi tagság keretében ingyenesen felajánlott munkát végezzen. A törvény ebből a körből kiemelte azokat a közérdekű tevékenységi formákat, amelyeket különösen támogatni akar. Az Országgyűlés úgy ítélte meg, hogy ez az a fogadói, illetve tevékenységi kör, amely esetében külön szabályozás szükséges, s nem kívánta a törvény hatályát kiterjeszteni az eddig is legálisan folytatott személyes, szívességi segítségére (pl. a szomszéd néni számára ebédet hozni). Ezekre a tevékenységekre külön szabályok megállapítása és adminisztratív kötelezettségek telepítése életszerűtlen lett volna. A fogadó szervezeti kör további jelentős mértékű bővítése (pl. gazdasági társaságok, illetve az építési tevékenység korlátozások nélküli beengedése) emellett széles teret engedett volna a feketemunka leplezésének – így mindenki építtethetné a házat „önkéntesekkel”, a munkabérnek az „önkéntesek” számára történő illegális megfizetése pedig követhetetlen lenne. Természetesen a törvény hatálybalépése nem teszi illegálissá ezeket a más jogviszonyon alapuló ingyenes munkavégzéseket sem, sőt, a felek eldönthetik, hogy a szóba jöhető jogviszonyok közül melyiket választják.

A törvényben rögzített megoldás további előnye, hogy lehetővé teszi azt, hogy az önkéntes a munkavállalóhoz hasonló védelemben részesüljön, amelyre a Ptk. rendszerében nem lenne megfelelő lehetőség.

7. A civil szervezetek közül miért csak a közhasznúak kerülnek be a fogadó szervezeti körbe?

Az egyesülési jogról szóló 1989. évi II. törvény értelmében „társadalmi szervezet minden olyan tevékenység végzése céljából alapítható, amely összhangban áll az Alkotmánnyal, és amelyet törvény nem tilt. Társadalmi szervezet elsődlegesen gazdasági-vállalkozási tevékenység végzése céljából nem alapítható. Az egyesülési jog alapján fegyveres szervezet nem hozható létre.” Egyesület tehát rengeteg célra alapítható (akár arra is, hogy a tagjainak házat építsen), így amennyiben lehetővé tennék valamennyi szervezet számára önkéntesek foglalkoztatását, ezáltal nagy teret engednék a feketemunka leplezésének. Az e törvény hatálya alá nem tartozó szervezetek önkéntes tevékenysége továbbra sem kizárt, hiszen azok az előbbiekből (lásd 1. kérdés) említettek szerint a polgári jog, valamint az egyesületi tagsági jogviszony keretében szabályozott keretek között végezhető.

Léteznek természetesen olyan civil szervezetek is, amelyek ugyan közhasznú tevékenységet végeznek, de mégsem kérték közhasznú nyilvántartásba vételüket. Ennek oka az, hogy vagy nem tudnak, vagy nem akarnak megfelelni a közhasznúsággal járó adminisztratív és nyilvánossági követelményeknek. A feketemunka és az adóelkerülés megakadályozása érdekében ez a törvény is tartalmaz adminisztratív követelményeket. Attól a szervezettől, amely a közhasznúsággal járó kötelezettségeket nem tudja, vagy nem akarja teljesíteni, attól hogyan várható el az önkéntesek foglalkoztatásával járó adminisztratív kötelezettségek teljesítése?

A fogadó szervezeti kör megállapítását indokolta a közhasznú szervezetekről szóló törvény 1997. évi elfogadása óta következetes joggyakorlat is, amely az adókedvezményeket csak a törvényben rögzített fokozott átláthatósági követelményeknek megfelelő szervezetek részére biztosítja, a közhasznú jogállás megszerzéséhez kötve azokat. Megjegyzendő, hogy a működő civil szervezetek mintegy 60%-a közhasznú jogállású a KSH adatai szerint.

8. Miért van a 3. § (1) bekezdésének f) pontjában ágazati felsorolás, mikor akár a közhasznú civil szervezetek tevékenysége is sokszínűbb ennél?

Az f) pont nem ágazati felsorolást tartalmaz, hanem intézményit. A közhasznú szervezetek bármely közhasznú tevékenységük körében, valamint a működésükkel összefüggő tevékenységük körében (pl. könyvelés) foglalkoztathatnak önkénteseket. Az f) és a g) pont szerinti fenntartói kör megállapítása azt a célt szolgálja, hogy a humánszolgáltatást nyújtó intézmények, szolgáltatók saját maguk, illetve fenntartóik jogi státuszától függetlenül jogosultak legyenek – közszolgáltatásaik körében – önkéntesek foglalkoztatására. Amennyiben egy szociális intézményben az önkéntesek e jogviszony keretében történő, preferált foglalkoztatását attól tennék függővé, hogy egyéni vállalkozó, illetve gazdasági társaság-e a fenntartója, akkor végeredményben nem a for profit fenntartót, hanem az intézményében ellátottakat sújtaná az esetleges alacsonyabb ellátási színvonal. A fenntartótípus szerinti megkülönböztetés tehát álláspontunk szerint diszkriminatív módon hátrányos helyzetbe hozná azokat az ellátottakat, akiket nem állami vagy önkormányzati fenntartású intézményben látnak el. Ezek az intézmények mind jogszabályban definiáltak, tevékenységük működési engedélyhez, feltételekkel történő regisztrációhoz vagy helyi önkormányzattal kötött szerződéshez kötött, fontos humán közszolgáltatást nyújtanak, működésük személyi és tárgyi feltételei többnyire jogszabályban vagy hatósági határozatban vannak meghatározva.

Fontos megszorítás e körben, hogy a fogadó intézmény, illetve fenntartója csak a jogszabályban meghatározott közszolgáltatásai, vagy e közszolgáltatásokhoz kapcsolódóan a közszolgáltatásait igénybevevőknek nyújtott többlétszolgáltatások körében jogosult közérdekű önkéntes foglalkoztatására. Nincs arra lehetőség, hogy a fenntartó az általa nyújtott humánszolgáltatáson kívül más nyereségérdekeltevékenysége érdekében használja az önkéntes munkáját. E körbe olyan tevékenységek tartozhatnak, mint pl. a hospice, a betegek, ellátottak fürdetése, önkéntes részvétel régészeti kutatásokban. Meg kell jegyezni, hogy nyereségérdekelte szolgáltatók elsősorban az egészségügyben találhatók, esetükben pedig az egészségügyi tevékenység végzésének egyes kérdéseiről szóló 2003. évi LXXXIV. törvény 17. §-a eddig is fenntartótípusra való tekintet nélkül lehetővé tette ún. önkéntes segítők foglalkoztatását. Fontos szempont, hogy ezen intézményekben sincs lehetőség a jogszabályban meghatározott minimum létszámfeltételeknek önkéntesekkel való teljesítésére. Vagyis a normatív állami támogatás, az Egészségbiztosítási Alapból történő finanszírozás, amely az ellátott feladatokhoz szükséges foglalkoztatási feltételek ellátásához történő állami hozzájárulást is tartalmazza, az önkéntesek foglalkoztatásával nem válhat a for profit fenntartó nyereségévé.

9. A fogadó szervezetek körének kitágításával nem veszítette el a törvény a civil jellegét, értékeit?

A nemzetközi tapasztalatok is azt mutatják azonban, hogy az önkéntesség nem kizárólag a civil szektor sajátossága, hiszen az önkéntes tevékenységek köre rendkívül színes és szerteágazó. A fogadó szervezetek tágabb körben történő meghatározásával az Országgyűlés éppen az önkéntesség nagyobb társadalmi elismertségét teremtette meg, hiszen szélesebb körben biztosít védelmet az önkéntesek számára. Ezzel tehát nem tűntek el a törvény civil értékei, éppen hogy kiegészültek, kiteljesedtek.

Fontos megjegyezni azonban, hogy a törvény „civilségét”, „civil értékét” nem a fogadó szervezeti kör meghatározása, hanem az önkéntesek jelentik, hiszen ők azok, akik civil (természetesen nem civil szervezeti) minőségükben végeznek mások javára ellenszolgáltatás nélküli tevékenységet. Teszik mindezt mások javára a saját belső készletük szerint.

A KSH adatai szerint működőnek tekintett és közhasznú jogállással rendelkező szervezetek száma eléri a huszonkilenczet, míg a költségvetési szervek száma a Magyar Államkincstár által vezetett törzskönyvi nyilvántartás adatai szerint alig tizenötezer. Mindez azt mutatja, hogy továbbra is erős a törvény civil jellege.

10. Mik a munkajogviszony és az önkéntes jogviszony elhatárolásának legfontosabb elemei?

- a) Az önkéntes jogviszony leglényegesebb ismertető eleme az ellenszolgáltatás hiánya. Az önkéntes tehát nem gazdasági kényszerből végzi tevékenységét, hanem belső készletéből, a társadalom iránt érzett szolidaritásból.
- b) Az önkéntes jogviszony háttérjogszabálya a Ptk. Ennek indoka, hogy a jelen törvény tárgykörébe nem tartozó önkéntes jogviszonyok szintén a Ptk. által szabályozott ingyenes megbízás körébe tartoznak.

- c) Szintén jelentős különbség a foglalkoztatók körének, illetve azoknak a tevékenységi köröknek a meghatározása, amelyekben önkéntesek foglalkoztathatók. Ezekre a korlátokra a preferenciákkal történő visszaélések megakadályozása érdekében van szükség.

11. Biztosítható-e a feketemunka és az önkéntesség elhatárolása?

A törvény alapján egy önálló munkavégzésre irányuló jogviszony jön létre, amely az önkéntes tevékenység ellátásához biztonságosabb és kedvezményes feltételeket teremt. Az általa előírt, elsősorban adminisztratív jellegű szabályok azt a célt szolgálják, hogy az önkéntes jogviszony egyértelműen elhatárolható legyen a feketemunka minden formájától. Ezek a kötelezettségek jelentős segítséget jelentenek az ellenőrzéseket folytató hatóságok számára is. Az önkéntes szerződés kötelező írásba foglalási eseteinek megállapítása, az önkéntesek foglalkoztatásának bejelentési kötelezettsége, valamint az önkéntesekről a fogadó szervezetnél vezetett nyilvántartások is ezt a célt szolgálják.

A feketemunka egyik leggyakoribb megjelenési formája az építőiparhoz kötődik. Életszerűtlen lenne az önkéntes tevékenység kizárása ezeken a területeken, hiszen vannak olyan közhasznú jogállású civil szervezetek, amelyek kifejezetten hátrányos helyzetben lévő családok számára önkéntesek közreműködésével építenek lakásokat. Annak érdekében, hogy megelőzhető legyen a feketemunka önkéntesség leple alatt történő végzése, sőt akár a törvény által biztosított preferenciákkal történő visszaélés lehetősége, a törvény rögzíti, hogy építési tevékenységet csak állami-önkormányzati, illetve közhasznú jogállású és egyházi szervezetek, és csakis a jogszabályban, illetve létesítő okiratukban rögzített tevékenységük és működésük körükben folytathatnak a törvény keretei között. Ily módon tehát a nyereségérdekkeltséggel működő fogadó szervezetek nem jogosultak építési munkában való részvételre önkénteseket foglalkoztatni. További védelmi elem, hogy az építkezés helyét minden esetben be kell jelenteni az ICSSZEM részére, amely egyébként is közzéteszi a honlapján a fogadó szervezetek (nem csak az építési tevékenységet folytatók) adatait, valamint tájékoztatást nyújt az ellenőrző szervek részére. Ezáltal nemcsak az önkéntesek védelme, hanem az ellenőrzési munka hatékonysága is biztosítható.

12. Több szempontból veszélyeket hordoz a gyermekek önkéntesként történő foglalkoztatása. Milyen szabályok vonatkoznak a 10 és 14 év közöttiekre?

A gyermekek által végzett önkéntes tevékenységnek nagy jelentősége van a nevelésben, hiszen a szolidaritás vállalásának kora gyermekkorban történő megismerése fontos eleme lehet a felelős felnőtté válásnak, és segítheti a gyermekeket abban, hogy a társadalom hasznos tagjaivá válhassanak. Éppen emiatt az általuk végezhető önkéntes tevékenység kizárása nem indokolt, viszont figyelembe kell venni azt, hogy a gyermekeket a felnőttekénél sokkal nagyobb védelemben kell részesíteni. Önkéntes tevékenységet viszonylag nagy számban ma is végeznek gyermekek (pl. a környezet- és természetvédelem, állatgondozás, vagy a gyermekvasút területén). Amennyiben a törvény hatálya nem terjedne ki az általuk végzett önkéntes tevékenységekre, fennmaradt volna a jelenlegi kevesebb védelmi elemet biztosító, speciális szabályozás nélküli állapot. Ezáltal a gyermekek ingyenes tevékenységet (pl. egyesületi tagsági jogviszony keretében) továbbra is végezhetnének, azonban nem illelnék meg őket a közérdekű önkéntes tevékenységről szóló törvény által nyújtott biztosítékok, garanciák.

Mindezeket figyelembe véve a jogszabálynak több részletszabálya is fokozott védelmet biztosít a gyermekek számára. A gyermekek által ellátható tevékenység nem határozható meg kimerítő jelleggel, de a törvény feltételül szabja, hogy csak a gyermek érdekeivel összhangban álló önkéntes tevékenység végezhető, és számukra nem teszi lehetővé a külföldi önkéntes tevékenység elvállalását sem. Meghatározza továbbá az önkéntes tevékenységre fordítható maximális időt és a minimálisan szükséges napi pihenőidőt, amelyet – ha a gyermek több szervezetnél is végez közérdekű önkéntes tevékenységet – nem fogadó szervezetenként, hanem összességében kell számítani. Ez abszolút korlát, de az önkéntes tevékenységre fordítható maximális idő a tevékenység jellegének és az önkéntes életkorának, fejlettségének, képességeinek függvényében kevesebb is lehet. Esetükben az azonnali hatályú felmondáshoz való jog nem korlátozható.

Egyebekben a szülő joga és kötelessége a felelősséget vállalni a döntéseiért, megítélni, hogy mely tevékenységek szolgálják a gyermekek érdekeit, s melyek azok, amelyeket nem képes ellátni. A munkavállalással ellentétben itt nincs meg a gazdasági kényszer, amely ebben a körben a jogintézménnyel való visszaélésre ösztönözne, és indokolttá tenné a gyámhatóság jóváhagyásának előírását.

Természetesen a gyermekek esetén az önkéntes szerződés aláírására irányuló jognyilatkozatot a törvényes képviselő teszi meg, de szerződéskötésre az önkéntes beleegyezése nélkül nem kerülhet sor. Megjegyzendő, hogy a törvény az önkéntes jogviszonyra a Ptk-hoz képest speciális szabályokat is megállapíthat.

13. Valóban szükséges ilyen részletességű szabályok meghatározása a kiskorúakra és a fiatalok számára vonatkozóan?

A kiskorúak a belátási képességük hiánya miatt valamennyi életviszonyban fokozott veszélynek vannak kitéve, emiatt esetükben indokolt a felnőttektől eltérő, szigorúbb szabályok meghatározása. Ez indokolja pl. annak kizárását, hogy külföldön végezhesenek önkéntes tevékenységet, illetve emiatt szükséges annak előírása a fogadó szervezet kötelezettségeként, hogy biztosítsák számukra az önkéntes tevékenység folyamatos, szakszerű felügyeletét.

A kiskorúakra vonatkozó szabályok megállapítása a létező gyakorlat vizsgálatából indult ki, illetve figyelembe vette az oktatási tárca álláspontját is.

A tizenhat év alatti fiatalokat érintő tankötelezettség tette indokolttá a tanítási időben és az iskolai szünet ideje alatt végzett önkéntes tevékenységek eltérő szabályozását, és a tanítási időben végzett tevékenységeket szigorúbb korlátok közé szorítását, annak érdekében, hogy az önkéntesség ne meghessen a tanulás rovására.

14. Miért van ilyen sok adminisztratív kötelezettsége a fogadó szervezetnek?

A közérdekű önkéntes jogviszony az ingyenes polgári jogi jogviszonyokhoz képest egy biztonságosabb, mindkét fél számára előnyösebb kapcsolatot eredményez, mind a jogviszony tartalmi elemei, mind az

szja-mentesség terén. Az adminisztratív kötelességek meghatározása alapvetően azt a célt szolgálja, hogy ellenőrizhető legyen: valóban csak a törvényben meghatározottak szerint éltek-e ezzel a lehetőséggel.

Az önkéntes szerződést csak az alábbi esetkörökben kell írásba foglalni:

- a) tartós a jogviszony vagy az önkéntesek védelme ezt indokolja (az önkéntes korlátozottan cselekvőképességű vagy cselekvőképtelen, harmadik országból érkezik, illetve a tevékenységét külföldön végzi, vagy egyébként kéri, illetőleg, ha a felmondási jogot korlátozzák),
- b) az állami ellenőrzés eredményességének biztosítása ezt indokolja (az önkéntes engedélyköteles építési munkában vesz részt),
- c) az esetleges jogviták rendezéséhez fűződő érdek ezt indokolja (az önkéntes juttatásban részesül, az akár csak egy egységes pólóból álló munkaruha és a jutalom kivételével), illetve
- d) a közfeladat-ellátásának biztonságához fűződő érdek ezt indokolja (ágazati jogszabály elrendeli).

Értelemszerűen nem szükséges a szerződés írásba foglalása, ha pl. valaki árvíz idején önkéntesként homokzsákokat cipel, vagy egyéb veszélyhelyzetben önkéntesként cselekszik.

A fogadó szervezet által vezetett nyilvántartás a munkaügyi és az adóellenőrzés számára egységes rendszerben, visszamenőleg is jól követhetővé teszi az önkéntesek foglalkoztatását. Ráadásul az önkéntes védelmét is szolgálja abban az esetben, ha a szerződést nem foglalták írásba.

15. Miért van szükség a bejelentési kötelezettség előírására? Ezek szerint önkénteseket csak engedéllyel lehet foglalkoztatni?

A bejelentési kötelezettség elsősorban arra szolgál, hogy az önkéntes megtudja, hogy a közérdekű önkéntes tevékenységről szóló törvény szerint mely szervezetekkel léphet önkéntes jogviszonyba, így e szabály elsősorban őt védi. Emellett fontos funkciója, hogy az állami ellenőrző szervek tudomására hozza az önkéntesek foglalkoztatását. Fontos, hogy a munkavállalókkal ellentétben nem kell minden önkéntest egyenként bejelenteni, elég csak azt a tevékenységi kört megjelölni a bejelentkezési eljárás során, amelyben a fogadó szervezet a jövőben önkénteseket kíván foglalkoztatni. Egyedi bejelentés kizárólag az építési engedélyköteles tevékenység esetén van, a feketemunka kiszűrése érdekében.

A bejelentési kötelezettség nem jelenti engedélyezési eljárás lefolytatását. A minisztérium pusztán regisztrálja a bejelentést, és közzéteszi a honlapján az abban foglalt adatokat. Nincs tehát arra lehetősége, hogy amennyiben a bejelentkezett fogadó szervezet megfelel a törvényben meghatározott feltételeknek, megtagadja az önkéntesek foglalkoztatását, hiszen ez pusztán egy nyilvántartási feladat. A nyilvántartás emellett deklaratív jellegű, tehát nem keletkeztet sem jogot sem kötelezettséget. A bejelentési kötelezettség elmulasztásának észlelése esetén a minisztérium felhívja a fogadó szervezetet a bejelentési kötelezettség teljesítésére. Csak ennek elmulasztása esetén, a körülményeket mérlegelve dönthet úgy a hivatal, hogy legfeljebb egy évre megtiltja a törvény hatálya alatti önkéntes foglalkoztatást, a vonatkozó preferenciák alkalmazását. A szervezet más jogviszony keretében tehát továbbra is foglalkoztathat önkénteseket.

16. A nyilvántartási és regisztrációs kötelezettségek előírásával az állam nem hozza túlzottan hátrányos helyzetbe a civil szervezeteket az állami szervekhez képest? Nem lenne szükséges eltérő szabályok megállapítása a fogadó szervezetek egyes típusaira?

A törvény szerint fogadó szervezetként a civil szervezetek közül csak a közhasznú jogállású szervezetek működhetnek. Ezek a szervezetek a közhasznú, kiemelkedően közhasznú jogállás megszerzésekor felvállalták azt, hogy a köz érdekében végzett tevékenységeiket fokozott átláthatóság mellett folytatják, ellentételként azonban különféle kedvezményekben részesülhetnek. A közhasznú szervezetekről szóló törvény számukra számos adminisztrációs kötelezettség teljesítését írja elő, esetükben tehát a nyilvántartási és egyéb kötelezettségek előírása nem jelent jelentős többletterhelést.

A fogadó szervezetekre vonatkozó kötelezettségek megállapítása elsősorban az önkéntesek védelmét szolgálja, nem tehető tehát különbség a fogadó szervezetek között. A szabályokat lazítani ugyanis legfeljebb az önkéntes szerződések kötelező írásba foglalási eseteinek szűkítésével, a bejelentési kötelezettség eltörlésével, illetőleg az önkéntesek foglalkoztatásáról vezetett nyilvántartási kötelezettségek enyhítésével lehet. Ezzel azonban nagymértékben csökkenne az önkéntesek védelme, biztonsága. Ráadásul az enyhébb szabályok hatálya alá tartozó fogadó szervezetek is számos nehézséggel szembesülnének, hiszen egy esetleges munkaügyi vagy adóhatósági ellenőrzésnél a jogviszony minősítése ismételten nehézséget okozhatna. Mindez azonban ellentétes lenne a törvény céljával, mivel az az átláthatóságot, a tiszta jogi keretek megállapítását is célul tűzi ki. Az önkéntes is nehezebben követelhetné a számára ígért juttatásokat vagy nehezebben érvényesíthetné kártérítési igényét, hiszen nincsen a kezében egy szerződés pl. a részére megállapított juttatásokról.

17. Mikor lép hatályba a törvény, és mikortól kell alkalmazni a szabályait?

A törvény a kihirdetését követő harmadik hónap első napján, vagyis 2005. október elsején lép hatályba, a szabályait is ettől az időponttól kezdődően kell alkalmazni.

IFJÚSÁGI, CSALÁDÜGYI, SZOCIÁLIS ÉS ESÉLYEGYENLŐSÉGI MINISZTERIUM

1054 Budapest, Akadémia u.3. • 1373 Budapest, Postafiók 609.

Központi telefonszámok: 06-1-475-5700; 06-1-475-5800

www.icsszem.hu • www.nca.hu • www.civil.info.hu